

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 12. marca 2026 • Leto 36, št. 10

POGOVORNI VEČER S SLOVENCEM IZ ARGENTINE: ROK FINK NAVDUŠIL Z ZGODBAMI, GLASBO IN TANGOM

RAD MED LIDMI, ...
stran 4

»V LIPOVCAJ JE LIPOU«
stran 6

ZIDINE PRIPOVEJDAJO
stran 9

POGOVORNI VEČER S SLOVENCEM IZ ARGENTINE: ROK FINK NAVDUŠIL Z ZGodbAMI, GLASBO IN TANGOM

5. marca je v Slovenskem domu v Monoštru potekal zanimiv pogovorni večer, na katerem je Zveza Slovencev na Madžarskem gostila Roka Finka, Slovenca iz

podjetju za zdravstvene storitve. Danes je sicer upokojen, vendar si za boljše življenje še vedno pomaga tako, da vozi taksi.

Kot je poudaril, je v Ar-

gentinskega nogometaša Diega Maradone.

Zlasti mu je pri srcu tango, ki ga razume kot enega najpomembnejših kulturnih izrazov Argentine. Tango po njegovih besedah združuje strast, zgodovino in identiteto dežele, v kateri tudi živi že več generacij Slovencev.

Ohraniti slovensko identiteto daleč od domovine

Poseben del pogovora je bil namenjen vprašanju, kako Slovencem v Argentini uspeva ohraniti identiteto. Fink je poudaril, da je ključni element prav jezik. Kot je dejal, je bila slovenščina njegov prvi jezik, zato jo razume kot temelj slovenske pripadnosti.

Pomembno vlogo imajo tudi predniki, ki mladim pripovedujejo o domovini, kulturi in tradiciji. Po njegovih besedah so prav oni most slovenstva. Ko ta most začne izginjati – ko starejše generacije odhajajo – se vezi lahko začnejo rahlirati, zato je prenašanje kulture na mlajše generacije izjemno pomembno.

Na vprašanje o lastni identiteti je Fink odgovoril preprosto – sebe vidi kot argentinskega

Slovenca.

V Argentini danes živi približno 35 tisoč ljudi slovenskega rodu, večina v Buenos Airesu,

govora je beseda nanesla tudi na kulinariko.

Fink je z nasmehom povedal, da ima zelo rad slovenske jedi, pred-

vsem golaž, krofe, čevapčiče in potico. Ob tem je dodal zanimiv spomin: po njegovem mnenju je najboljšo potico v Argentini pekla nekdanja slovenska veleposlanica Jadranka Šturm Kocjan (od leta 2015 do leta 2019).

Publika je z zanimanjem prisluhnila zgodbam Roka Finka.

Argentine. Dogodek je povezovala lektorica slovenskega jezika na sombotelski univerzi Mojca Jesenovec, ki je več let živel v Argentini in zato dobro pozna tamkajšnje družbene in kulturne razmere. Njuno sproščeno in poglobljeno razpravljanje je obiskovalcem približalo življenje slovenske skupnosti na drugem koncu sveta.

Razgibana življenjska pot

Rok Fink je diplomirani ekonomist, delal pa je tudi kot psihološki svetovalec. Njegova življenjska pot je izjemno raznolika. V preteklosti je opravljal številne poklice – od zavarovalniških poslov do funkcije finančnega direktorja v

gentini življenje težko. Plače so nizke, brezposelnost pa visoka, zato se ljudje znajdejo, kakor vedo in znajo. Sam je v taksiju srečal številne zanimive ljudi, med njimi tudi veliko Slovencev, pa tudi znane osebnosti. Med njegovimi potniki je bil celo slovenski filozof Slavoj Žižek.

Glasba kot življenjska spremljevalka

Fink prihaja iz pevske družine, zato ni presenetljivo, da ima glasba v njegovem življenju posebno mesto. Kar 36 let je pel v pevskem zboru, ki je nastopal izključno na porokah. S tem zborom je doživel številne zanimive dogodke – med drugim je nastopil celo na poroki slavnega

Rok Fink je z igranjem na kitaro pospremil nastop plesalcev Ruth in Daniela, ki sta predstavila pravi argentinski tango.

kjer so slovenska društva, šole in kulturne organizacije že desetletja pomembno središče skupnosti.

Prvi prihod v Slovenijo

Fink je Slovenijo prvič obiskal leta 1992. Ta obisk mu je ostal globoko v spominu. Ko je prvič stal sredi Ljubljane, se je, kot pravi počutil, kot da je tam že vse življenje. Spoznal je sorodnike in našel številne prijatelje.

Od takrat se v Slovenijo vrača redno – skoraj vsako leto – saj jo doživlja kot domovino svojih prednikov.

V sproščnem delu po-

Tango, ki povezuje celine

Dogodek pa se ni končal zgolj s pogovorom. Na željo občinstva je Rok Fink v roke vzel kitaro in zaigral tango. Obiskovalci so hitro odstranili stole in dvorana se je spremenila v plesišče. Med gosti je bil tudi par iz Argentine, Ruth Banko in Daniel Perissé, ki sta se pred štirimi leti preselila v Slovenijo. Ob zvokih kitare sta spontano zaplesala pravi argentinski tango in tako poskrbela za vesel konec večera, ki je bil srečanje zgodb, glasbe in identitete.

nvn

Svetloba ob meji

V monoštrski cerkveni galeriji so 27. februarja odprli razstavo Svetloba ob meji –

Kiss, zgodovinar dr. Viktor Attila Soós, župan Lendave Janez Magyar in monoštrski

Renáta Szép pogovarjala z zgodovinarjem in raziskovalcem Soósem, ki je povedal, da ga je tragična usoda Jánoša Brennerja globoko ganila že v gimnazijskih letih. Po desetletjih molka se je šele v devetdesetih letih odprla možnost, da je obiskal vernike, ki so osebno poznali župnika Brennerja. Raziskovalec je opozoril na vzporednice med usodama obeh mučencev: oba sta z odločnostjo živela svoje duhovniško poslanstvo, prav to notranjo moč pa je diktatura poskušala zlomiti. Ker sta znala najti skupni jezik z mladimi in so ju verniki imeli radi, sta kmalu postala tarča oblasti. Soós je spomnil tudi na pretresljivo brutalnost umora na Židovi, obenem pa kot nepozaben trenutek omenil beatifikacijo leta 2018, ko je brat mučenca, József Brenner, lahko nesel relikvije bratovih kosti – boleč, a hkrati povzdigujoč trenutek, ki je nakazoval, da se pred Bogom na koncu vse postavi na svoje mesto.

Razstava nosi sporočilo, da sile zla nikoli nimajo zadnje besede. Obrazi mučencev – čeprav so jih skušali zakriti – tudi po desetletjih svetijo kakor svetilke, medtem ko so podobe njihovih morilcev pogosto ostale v temi. Dva mlada duhovnika, ki sta služila na slovensko-madžarskem obmejnem območju, sta kljub nevarnosti sprejela svoje poslanstvo in nista pobegnili pred preizkušnjami. Njuna vera in predanost sta še danes zgled ter most med preteklostjo in sedanjostjo, med Slovenijo in Madžarsko. Direktor Sárossy se je zahvalil monoštrskemu župniku Pétru Dérijju in kuratorju György Mihalkovu za pomoč pri ureditvi razstave.

Župan Lendave Janez Magyar je z Danijelom Halasom povezan tudi prek osebnih spominov, saj je bil njegov

Potujočo razstavo je odprl pomožni škof Szabolcs Benedek Fekete in v uvodnem govoru citiral Tertulliana: »Kri mu-

čencev je seme krščanstva.« Poudaril je, da je krščanstvo ena najbolj preganjanih religij v zgodovini. Primera dveh mladih duhovnikov, umorjenih ob meji v drugi polovici 20. stoletja, sta si podobna: storilci so pod krinko noči in v temi poskušali zabrisati sledi svojih dejanj, vendar obrazi žrtev tudi po desetletjih

oznanjajo zmadek takratni predstojnik go ljubezni. Pomožni škof je poudaril, da spomin ne govori le o predmetih in besedilih, temveč tudi o danes živih

Zgodovinar dr. Viktor Attila Soós je govoril o podobni usodi obeh mučencev, Jánoša Brennerja in Danijela Halasa.

po sledih mučencev Jánoša Brennerja in Danijela Halasa. Razstava, nastala s sofinanciranjem Evropske unije v okviru projekta Messages programa Interreg Slovenija-Madžarska,

župan Gábor Huszár. Navzoče je pozdravil tudi direktor organizacije MURABA EZTS Bence Sárossy in povedal, da že tri leta poteka evropski program, v katerem

skozi pet tem pripoveduje zgodbo dveh mučencev 20. stoletja: madžarskega blaženega Jánoša Brennerja in slovenskega božjega služabnika Danijela Halasa. Namenjena je predvsem mladim, številne interaktivne naloge pa obiskovalcem približajo dve izjemni osebnosti slovensko-madžarskega

Razstavo je slavnostno odprl pomožni škof Szabolcs Benedek Fekete.

obmejnega prostora, ki sta v temnih desetletjih 20. stoletja pričevali o zgledni veri. Program se je začel v refektoriju, kjer je navzoče pozdravila vodja urada monoštrske občine Renáta Szép. Med udeleženci so bili tudi pomožni škof Szabolcs Benedek Fekete, slovenska parlamentarna zagovornica Erika Koleč

sodelujejo MURABA EZTS, občini Monošter in Lendava ter občinski urad Železne županije. V minulem obdobju so številni dogodki, šolske dejavnosti, izobraževanja in študije pomagali pri pripravi romarskih poti ob meji, ki povezujejo spominske kraje obeh mučencev. Na odprtju razstave se je

Postavitve skozi pet tematskih sklopov in s pomočjo interaktivnih nalog predstavlja oba mučenca.

razstavo približa mlajšim generacijam zgled obeh duhovnikov.

Razstava približa mlajšim generacijam zgled obeh duhovnikov.

je še danes živ: imel je tesne stike z mladimi in z madžarsko skupnostjo, o okoliščinah njegove smrti pa dolgo časa ni bilo dovoljeno niti razmišljati. Njegovo telo, prestreljeno s krogli in vrženo v reko Muro, so nazadnje našli v reki; do konca je ostal zvest svoji veri. Postopek njegove beatifikacije še vedno poteka.

vprašanih, kot so zvestoba, vztrajnost in moč dane besede. Razstavo si bo občinstvo pozneje lahko ogledalo tudi v Sombotelu, Lendavi, Kermendinu in Zalaegerszegu, medtem ko je bil v cerkveni galeriji v Monoštru na ogled do 10. marca.

mn

Aljoša Obal iz Murske Sobote

Rad je med lidmi, ali rad je tudi gda pa gda sam

Aljošo Obala, steri je zaposleni kak strokovni sodelavec na soboški območni enoti Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejav-

Gda je biu v Italiji, je v Toskani obisko tudi erični varaš Siena.

nosti (JSKD), ste v Porabji že večkrat vidli. Nazadnje lani, gda je gornjeseniška folklor-na skupina proslavila 40 let svojega delovanja.

Rad se družži z lidmi. Na kepji vküper z likovnimi ustvarjalci

»Ges sam na soboški izpostavi javnoga sklada delo že prva, gda je biu ške njeni šef Geza Kišfalvi, in tau deset lejt. Te smo meli svoj plac v soboškom gradi, zdaj, gda sam lani jeseni prišo nazaj, pa so nas preselili v center na Slovensko vilico,« je prva raztolmačo sogovornik, steri

je vmejs pet lejt delo druga dela: »Srečen sam, ka sam prišo nazaj na staro delovno mesto, vej pa se mi tau delo, povezano s kulturo, trnok fejst vidi. Dosta je pisarniškoga dela, mo pravo, ali najbolje veseli sam te, gda se z lidmi družim, se z njimi pogučavlem v živo.«

Aljoša Obal je v Murski Soboti, gé ške gnesden žive, tudi gorraso: »V naši držini, mam ške enoga brata, mamo veliko žlato, tudi dosta bratran-cov in sestričen, s sterimi smo se dosta družili. V

moji mlašečih lejtaj je bilau nasploj dosta družjenje, tudi stariše si leko dosta vido, nej kak gnesden, gda se več pa duže dela. Ovak pa sam dosta

cajta preživo tudi v Sodišincaj, gé je dejdek meu gazdijo, tak ka sam se s paverskim delom tudi spravlo.«

Že od mladih naug rad odi v kino: »Že kak šaular sam dostakrat šau v kino, tudi sam, če je niške nej steu titi z menov. Rad pa gledam vsefele fajte filmov, samo dober more

biti. Včasih so bili filmi na videokasetaj, tak kasambiu včlanjeni tudi v več soboških videotek.« Pauleg filmov ma rada tudi muziko. »Dejdek pa stric sta špilala na fude, za mene pa so steli, ka se navčim špilati na trobento, ali nej mi je šlo. Sam pa popejvo v šolskon pevskom zbori. Naša zborovodkinja je bila Anka Suhadolnik, stera je bila tudi ravnateljica naše, prve soboške osnovne šaule,« je ške povedo Aljoša Obal in cujdau, ka je mogauče baukši v poslušani in gledanji, kak pa ka bi sam kaj ustvarjo.

Po zgotovljeni osnovni šauli se je v Murski Soboti vpiso na srednjo ekonomsko šaulo, te pa se je odlaučo ka po opravljeni maturitetni vižgi na ljutomerski gimnaziji, dé na Filozofsko fakulteto v Maribor študejrat zgodovino: »Na študentska leta mam lejpe spomine. Gda sam biu absolvent in sam več ali manje že napravo vse vižge, sam se odlaučo, ka mo prejk programa Erasmus šau malo na tihinsko. In tak sam se znajšo v Italiji, v varaši Pisa. V Italiji sam preživo sedem mesecov.«

Na začetki njemi je nej bilau faj, spoj zatau, ka je nej najšo stanovanja, tak ka je mogo titi živet v hotel. Na srečo je te najšo štiri italijanske študente, steri so meli v svojom stanovanji ške plac, pa so ga vzeli k sebi: »Oni so mene ponučali, ka so se malo bole angleški navčili, mene pa so italijansko včili. Tak sam spozno tudi njihove pajdaše pa tudi držine. Izkušnja je bila lejpa, tak ka mam lejpe spomine na té cajt.« Med študijom v Italiji je spoj dobro spozno Toskano, tudi na vugnjeni tören v Pisi je šau, ali »samo gnauk pa tau

ške čista na konci, predzadnji den. Domanji lidge nejdejo gor na tören in se radi norca delajo iz turistov.«

Po konci študija je začno iskati redno službo. In tak se njemi je pršikalo, ka so ga vzeli na soboški izpostavi

vse. Pri kulturi je navadno tak, ka gda odiš v vrtec in osnovno šaulo se kak dejte dosta s tem spravlaš, v srednji šauli je toga že malo menje, v cajti študija tudi. Te pa pride držina, delo, tak ka se komaj po 50. ali 55. leti lidge

Pred kratkim, gda je domanja folklor-na skupina slavila 40 lejt, je biu tudi Aljoša Obal (prvi s prave strani) na Gorenjom Seniki.

JSKD: »Moja prva revija, začno sam delati 1. junijuša, je bila revija odraslih pevskih zborov. Po tistom je vleti nej bilau prireditev, tak ka sam te meu cajt, ka sam se redno seznanio s svojim delom.« In kak je gnesden, majo ške

pa malo bole začnejo vračati v kulturne skupine.«

Pravi, ka je vseeno dosta prireditev, stera čez celo leto organizirajo sami ali pa različna društva.

Aljoša Obal ške furt rad odi v kino, rad poslušau muziko,

Aljoša Obal rad vandrive po svejti.

lidge cajt, ka se z amatersko kulturo spravljajo, ga pitam. In odgovor: »Ne brodim, ka bi bilau zdaj toga manje kak te, gda sam začno delati. Mogauče je kakša dejavnost malo bila tanjana. Istina gé, ka majo lidge furt manje cajta, nej samo za kulturo, za

pravi pa ške, ka je rad med lidmi, ali rad je tudi gda pa gda sam: »Meni je nej problem titi sam, tudi na kakšo potovanje. Rad vandrivam po svejti, kelko pač leko.«

Silva Eöry
Kejpi osební arhiv
Aljoše Obala

V SREDIŠČU MURSKE SOBOTE EVROPSKI MUZEJ ROMSKE KULTURE IN ZGODOVINE

V središču Murske Sobote, natančneje v Ulici Štefana Kovača 24, so odprli vrata Evropskega muzeja rom-

Po njenih besedah so prav kulturni prostori tisti, ki omogočajo dialog in krepijo demokracijo. Opozorila je tudi na pomen izobraževanja tako romske skupnosti kot večinskega prebivalstva ter pomen romoloških študij, ki razi-

“To ni le razstava predmetov, temveč živi organizem. Je prostor srečevanja, raziskovanja in učenja.”

Muzej je v preteklosti deloval v več manjših prostorih, selitev pa je po besedah Muca besedah prehod v vidnejši in vsebinsko bogatejši prostor. Izpostavil je tudi evropsko razsežnost muzeja: povezovanje s sorodnimi ustanovami v tujini, izmenjavo razstav in znanja ter vključevanje v širšo mrežo medkulturnega dialoga.

Ministrice za kulturo Asta Vrečko prihaja na odprtje razstave.

ske kulture in zgodovine, kar je pomemben korak k večji vidnosti romske skupnosti ter njenega zgodovinskega in kulturnega prispevka v slovenskem in evropskem prostoru.

Muzej je sicer od leta 2012 deloval v hotelu Zvezda, z novimi prostori v mestnem jedru pa dobiva močnejšo simbolno vlogo in postaja del mestnega vsakdanjika.

Kultura kot prostor sodelovanja

Slavnostna govornica, ministrice za kulturo Asta Vrečko, je poudarila, da kultura presega meje – nacionalne, skupnostne in miselne.

„Sobivanje ne pomeni zgolj soobstajanja, pomeni sodelovanje, soodločanje in spoštovanje,“ je dejala in spomnila, da je Slovenija zgodovinsko in kulturno raznolika skupnost, kar je še posebno izrazito v Prekmurju.

rila je tudi na pomen izobraževanja tako romske skupnosti kot večinskega prebivalstva ter pomen romoloških študij, ki razi-

Prostor spomina in prihodnosti

Direktorica vladnega urada za narodnosti Danica Po-

Del razstave o romskih muzikantih

skujejo zgodovino, jezik in kulturo Romov.

To ni le razstava predmetov

Predsednik Zveze Romov Slovenije Jože Horvat Muc je ob odprtju poudaril, da novi prostor ni zgolj organizacijski uspeh, temveč jasno sporočilo o mestu romske kulture v evropskem prostoru.

lak Gruden je muzej označila kot prostor spomina, dostojanstva in prihodnosti. Po njenih besedah muzej omogoča, da Romi svojo zgodbo pripovedujejo sami, onkraj stereotipov in poenostavljenih predstav. Mlajšim generacijam pa odpira možnost, da raznolikost razumejo kot bogastvo, ne kot grožnjo.

Vidnost v času nestrpnosti

Župan soboške občine Damjan Anželj je spomnil na dolgoletno tradicijo

menti romske glasbe v Prekmurju, tradicionalna noša Romov ter obrti in dejavnosti romske skupnosti. V prihodnje bodo vsebine

Na ogled so tudi stare romske razglednice.

sobivanja med večinskim prebivalstvom in romsko skupnostjo v mestu.

V času, ko v javnem prostoru pogosto slišimo nestrpne tone, odprtje muzeja po njegovih besedah pomeni pozitivno zgodbo in je dokaz, da je medkulturni dialog mogoč. V mest-

širili in prikazali več stvari: od romskih poklicev in umetniških veččin do bivališč in načinov vsakdanjega življenja skozi zgodovino.

Muzej tako ne prinaša le vpogleda v preteklost, temveč odpira prostor za razumevanje sedanosti. S

Tradicionalna noša Romov

nem središču pa simbolizira večjo vidnost, enakost in priznanje.

Od glasbe do vsakdanjega življenja

Ob odprtju so obiskovalcem že predstavljeni ele-

selitvijo v središče mesta pa po besedah govorcev romska kultura dobiva več kot le novo stavbo. Dobiva prostor, kjer raznolikost postane vidna.

Vida Toš

OD SLOVENIJE ...

Slovenecem uspela vrnitev z bližnjega vzhoda

Na bližnjem vzhodu se nadaljujejo spopadi med Izraelom in Iranom, ki vse bolj destabilizirajo širšo regijo. Začetek napadov je v regiji ujel številne turiste, tudi iz Slovenije, ki zaradi zaprtja zaprtja zračnih prostorov nad državami in zaradi odpovedi vseh mednarodnih letov v potniškem prometu niso mogli domov. Minulo sredo jutraj je slovenskemu zunanjemu ministrstvu uspelo vzpostaviti nekaj čarterskih poletov proti Sloveniji, s katerimi so se tisti, ki so želeli, vrnili v Slovenijo.

NIJZ s projektom za zgodnje odkrivanje sladkorne bolezni

Nacionalni inštitut za javno zdravje začne pilotni projekt za zgodnje odkrivanje sladkorne bolezni tipa 2. Bolezen se pogosto razvija brez izrazitih znakov, zato jo mnogi odkrijejo šele ob zapletih.

Projekt Skupaj odkrivajmo sladkorno poteka v Velenju, Brežicah, Hrastniku, Črni na Koroškem, Podvelki, Litiji in Šmartnem pri Litiji. V sodelovanju z lokalnimi partnerji bodo izvajali informativne aktivnosti, ozaveščali na terenu ter spodbujali prebivalce k izpolnjevanju vprašalnika FINDRISK. Osebe z večjim tveganjem bodo napotili na posvet in preventivne preglede pri osebem zdravniku.

Zgodnje odkritje omogoča pravočasno ukrepanje in zmanjšuje tveganje za zaplete, kot so bolezen srca in ožilja, okvare oči, ledvic in živcev. Med pogostimi znaki so čezmerna žeja, pogosto uriniranje, utrujenost, nepojasnjeno hujšanje in zamegljen vid.

Lipouvci so komaj tri kilometre od Böltincev, spadajo pa pod Markovsko (Dolinsko). Štiri pa pau kilometra trbej iti na sever do Rakičana, šteri je že na Ravenskom.

Ves ma bogato indašnjost. Do-

Novogotična kapejla svetoga Petra pa Pavla

sta mest vesi ma svojo zgodbo, kak prelejpa novogotična kapejla svetoga Petra pa Pavla. Leta 1922 je bilau končano njeno zidanje, štero se je začnilo pred par lejtimi na pobūdo Petrovskoga društva, štero so nastavili ešče leta 1901. Društvo je začnilo vkūppobirati pejneze za zidanje, liki se je cajt zavlejko zavolo bojne, gospodarskij žmečav pa inflacije pejnež, itak je ostala žela Lipouvčarov za kapejlo.

Dugo lejt so premišlaval pa vagali Lipouvčari gé naj stogí kapejla, ka je sakši kraj v vesi na svojom mesti šču postaviti kapejlo: ništerni na »Trataj«, drūgi na gorenjom konci, pá drūgi na dolenjom konci pa pá drūgi na »Brejgi«. Govor v vesi tak pravi, ka so ništerni med štūkanjom etak pravli: »Najboukše bou, ka de kapejla na potačaj, ka jo boumo lejko vozili gorik pa dolik po vesi pa de te mer!« Kak vejmo, je bilau štūkanje zavolo mesta ritkarovskoga zvonika tūj, štero pitanje je krčmar rejšo, šteri

»V Lipouvcaj je lipou«

je poslo par pojbov z vesi, ka vkradnejo zvon od birouva. Na konci so sklenili, ka do postavili kapejlo na srejdí vesi, gé je bila prvin »močvara« (kak mi doma pravimo müzga), štera je bila vōposušena. Pa so do-

bro mesto najšli Lipouvčari, ka se z cejle vesi pela do kapejle pet »vulic«. V sakšon leti v leti majo »proščenje« pri kapejli. Ka je zdaj bila stota oblejtnica male lipouske »cerkve«, je pá doživela obnavo.

Zvūn cerkvice majo v Lipouvcaj pauleg križišča ceste med Lipouvcaj pa Bratncami malo kapejlo Marije Pomočnice, štero so leta 1876 dali

postaviti Mihael ino Martin Mesarič pa Mihael Perko. Na cintori tūj stogí eden spomenik, šteri je zaščiteni pod varstvom Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije. Spomenik je leta 1940 dau postaviti Karel Jakob svojoj materi, zatok njemi pravijo Lipouvčari, ka »mamca s cintora.«

Lidje mislijo, ka so Lipouvci gratali z rejči »lipou« (tū se etak pravi lepou v njigvom govori), zatok pravijo: »v Lipouvcaj je lipou«. Dapa kak predsednica kulturnoga društva Lipouvec Cvetka Rengeo pravi, tou je nej istina. V srednjeveškij (középkori) listinaj omejnajo ves kak Lipocho, Lypowcz, Lypolch. V vogrskij dokumentaj do konca 19. stoletja se je pisala ves kak Lippahócz, té so pa ji madžaroni dali pomadžarjeno ime Hársliget. Madžaroni so se vejndrik nej zmoutili, ka Lipouvci so znabiti rejsan z rejči lipa (hársfa), tau potrdi slovenski lingvist Marko Snój tūj v knigi Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen

(2009). Tau je pa rejsan istina, ka so Lipouvci lepau vred vze-ta, čista ves, ka v sakšom leti majo očiščevalno akcijo, kda vkūper pridejo s cejle vesi pa napravijo vse, naj ves zgledne lejpa pa čista.

V Lipouvcaj žive gezero lidí na 7 kvadratnij kilometraj (négyzetkilométer) pa majo »kouli« tristau petdeset gospodinjev (háztartás). Majo pa puno društev: kak prostovolno gasilno društvo, kulturno

Lipa, stara 130 let, v ozadju nekdanja šolska zgradba, danes vaški dom

društvo, turistično društvo, fejt znani pa uspešni je hokejski klub. V vesi so leta 1993 prejkдали igrišče z umetnov travov (műfű), štero je bilau prvo v Sloveniji.

Društvo za napredek umetnosti Akvila »sako« leto organizirja mednarodno likovno kolonijo pa razstavo kiparskij pa malarskij del v bōltinskem gradi. V staroj »Vučoj jami«, gé je lejpi falaček narave v Lipouvcaj, pauleg Športnoga centra majo Park skulptur, gé so inda »vō jemali« šauder za ceste.

Rejdka je ves, štera lejko objavi svoj zbornik. Lipouvci so pa takši. Naslov té knige pa je Lipouvci včeraj, danes, jutri, štero so vōdali leta 2022, kda so sveli sedemstau lejt prve pisne omembe vesi (1322) pa stou lejt veške cerkvice. Eno drūgo

knigo je napiso Janez Ūlen, šteri je penzioniran školnik, inda je včiu slovenščino, zdaj pa žive v Slovenskoj Bistrici. Naslov té knige je Ure in ure, v njoj pa se spominja gospaud Ūlen svojij mlajšij lejt pa mladosti v Lipouvcaj.

Leta 1988 so nastavili kulturno društvo v Lipouvcaj, šteroga predsednica je Cvetka Rengeo. Gospa Cvetka je v Bōltincev odla v osnovno šaulo, té pa je končala gimnazijo v Ljutome-

ri. V Maribori je

študejrala slovenski gezik pa sociologijo. Delala je v bōltinskij šauli, gé je sledkar gratala školnojca slovensčine pa knižničarka, za toga volo, kak pravi: »Vmes san mogla opraviti edno spopunjavanja za šolske knižničare na Filozofskoj fakulteti v Lublani.« V šauli je delo Milan Zrinski, šteroga dobro poznamo v Porabji. Kda je gospaud Zrinski šou v penzijo, je

gospa Cvetka gratala voditelca knižnice geseni 2009.

Pred dvōma kednoma je že bilau napisano, ka kakšo kakouvostno prireditev so napravli Lipouvčari v veškoum doumi, gé je bila inda lipouska šaula pa gé so nastaupili »domači« pesniki, kak prevajalec slovenske narodne himne v prekmōrščino Peter Brenčič, o šterom ste lejko šteli prejšnji keden v novinaj. Pa so nej samo na njé lejko ponosni (büszke) Lipouvci: na moški pevski zbor, šteroga vodi Gorazd Tivadar pa na lüdske pevke Vere Bezjak.

Familije Jakob, Smodiš pa Žižek v Lipouvcaj čuvajo tradicijo pletenja iz slame. Tej, kak pravi gospa Cvetka, »so znani deleč naokouli.«

Akoš Anton Dončec

Pod Srebrnim brejgom ...

... so vsi domau prišli, steri so škeli priti. Od koga pripovedjamo? Merka pa Izrael sta nauvo bojno zaküjale. Rakete, droni pa fligeri Iran škejo na nikoj djasti. Zvün toga je bojna prejk granic Irana vüjšla, skur polonje arabskoga svejta je v velkoj stejski. Ogen nauve norije je »tam spodkar« vnauge Slovence zaodo. Domau jim trbelo priti. Akcija se je

Na paut domau so cejle držine z mlajši čakale. Kak so prajli, najüjše je ranč čakanje bilau, gda so nej vedli, kak se vse vküper zgotovi. Nisterni so se najprva 600 kilometrov po puščavi z busami pelali, ka so do fligera prišli. Tüdi tau od toga pripovejda, ka vse je organizježrati trbelo.

začnila, eške prva je ženski den naprej prišo, se je zgotovila tó. V menje kak enom kedni je devet fligerov 912 Slovcov domau pripelalo. Med njimi je eške 146 drugi lüjdi iz EU-na bilau. Zvekšoga je za turiste šlau, stere je ta nevala zaodila. Vsejm trno velka hvala trbej prajti, ka se je tau zgodilo. Moramo vedeti, ka Slovenija že neka lejt svoje »fli-

ger-firme« nema. Slovenska Adria Airways je leta 2019 žalostno na nikoj prišla. Zavolo toga je Slovenija mogla tihinske fligere gorvzeti, steri so lidi domau spravvali. Za tau so kaulak 1,5 miljauna evronov namejnili.

Nikomi od tej lidi, zvün tisti 146 drugi iz EU-na, nika nej trbej plačati. Kak povejdano, vse tau Slovenija plača. Skrak vsega toga so informacije vöprišle, ka drugi rosagi tau vcejlak ovak majo napravleno. Steri so škeli iz bojne vöpriti, so plačati mogli. Nisterni rosagi so njim račune vöpostavili. Tüdi več kak 1000 evronov do mogli plačati.

Zmejs med srečnimi lidami se je tüdi kakšen »majster« najšo, ka je mogo kaj lagvoga povedati. Kak eden, steri je domau prišo. Tau je nej mogauče, se je čemeriu. 24 vör sam nika toploga nej za gesti daubo, samo sendviče sam djo. Depa takši se je nej dosta najšlo. Lidge so zvekšoga velka hvala Sloveniji prajli, ka so je domau pripelali. Nazadnje so iz Teherana lidge iz slovenske ambasade odišli. Kaulak 200 zvekšoga turistov pa je daleč vkraj od bojne ostanolo. Depa od nji fligeri bi se zmejs mogli ranč na tej kritični mestaj staviti. Zagnauk se čaka, kak leko domau pridejo. Tüdi njim de Slovenija pomagala, če do tau prosili.

V senci vsega toga, se je znauva od držine Prevc na velke leko čülo. Nike šest tekem do kraja skakanja na smučaj več ena druga ne more doj zgrabiti. Generalno že tretjič velki kristalni globus dobi. Njeni brat Domen je sedem tekem prva že tau naredo, ka na konci oprvin velki kristalni globus visko više sebe zdigne. Velkiva favorita sta želenja Slovcov spunila. Samo eške malo pa v Planici se vse tau zgodi, ka se ma zgoditi. Tüdi mi mo tam.

Srebrni brejg je veseli, ka lidge so srečno domau prišli. Un eške kak dobro tisto poznano vej prajti; lübo doma, stoj ga ma.

Miki Roš

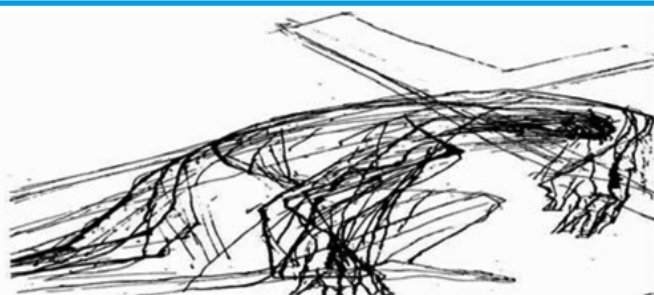
... DO MADŽARSKE

Viktor Orbán je pisal Ursuli von der Leyen

Viktor Orbán se je s pismom obrnil na Ursulo von der Leyen, predsednico Evropske komisije, potem ko je Volodimir Zelenski sporočil, da ne namerava spet zagnati dobave surovin na Madžarsko in Slovaško po naftovodu Prijateljstvo. Ukrajinski predsednik je to utemeljil z dejstvom, da noče, da bi Putinov režim z denarjem od ruske nafte financiral vojno proti Ukrajini, ki jo je začel pred štiri leti. Orbán je pozval Ursulo von der Leyen, naj uveljavi sporazume, ki Ukrajino zavezujejo k prevozu nafte po omenjenem naftovodu. Premier je nato ponovil grožnjo, da dokler Ukrajina ne obnovi naftovoda, ne bo podpiral nobene odločbe EU, ki bi bila v korist Ukrajine.

Predlog Demokratične koalicije za odpravo volilne pravice zamejskih Madžarov ni uspel

Odbor za pravosodje parlamenta je razpravljal o predlogu opozicijske stranke, v katerem so med drugim kritizirali, da bo lahko skoraj pol milijona Madžarov z madžarskim državljanstvom, ki ne živijo v matični državi, 12. aprila glasovalo na parlamentarnih volitvah. Letos se je za državnozbornske volitve prijavilo več kot dvakrat toliko ljudi iz zamejstva kot kadar koli prej, tako da lahko pri volitvah na Madžarskem sodeluje skoraj pol milijona ljudi iz zamejstva. »O usodi Madžarske naj ne odločajo tisti, ki nikoli niso živeli v državi, tukaj niso plačevali davkov in ne nosijo posledic svojih odločitev«, je utemeljila svoj predlog opozicijska stranka Demokratična koalicija. Poleg poslancev Fidesza predloga niso podprli niti predstavniki desničarske stranke Mi Hazánk, tudi ti so zagovarjali ohranitev volilne pravice Madžarov v zamejstvu in po svetu.

Državna slovenska samouprava ob obletnici blagoslovitve Porabskega križevega pota vabi na križev pot **21. marca 2026**.

Križev pot se bo po posameznih vaseh – v organizaciji vaških slovenskih samouprav in članov župnijskega sveta – molilo hkrati ob obisku postaje križevega pota.

9.30 Sveta maša v cerkvi sv. Štefana Hardinga

XIV. 10.00: Števanovci*	VI. 10.30: Gornji Senik**
I. 10.15: Števanovci	VII. 11.25: Gornji Senik
II. 10.40: Andovci	VIII. 13.00: Dolnji Senik
III. 10.55: Andovci	IX. 13.30: Dolnji Senik
IV. 11.45: Verica - Ritkarovci	X. 14.45: Sakalovci
V. 12.35: Verica - Ritkarovci*	XI. 15.05: Sakalovci
	XII.15.40: Monošter - Slovenska ves
	XIII. 16.00: Monošter - Slovenska ves**

* skupino napoti in na koncu etape vodi sklepno molitev ter podeli blagoslov župnik Tibor Tóth.

** skupino napoti in na koncu etape vodi sklepno molitev ter podeli blagoslovi stalni diakon Robert Császár

Prosimo, upoštevajte, da časovnica ni natančna, saj se lahko zaradi tempa romarjev nekoliko spremeni.

Leta 2026 Porabski križev pot darujemo za mir.

Az Országos Szlovén Önkormányzat a „Rába-vidéki” keresztút megáldásának évfordulója alkalmából, **2026. március 21-én**, keresztúti ájtatosságra hívja Önöket.

Az érintett szakaszon – a települési szlovén nemzetiségi önkormányzatok és érintett Egyházközségek közreműködésével – párhuzamosan kerül sor a stációk felkeresésére.

9.30. szentmise az Apátistvánfalvi Harding Szent István templomban

XIV. 10.00: Apátistvánfalva*	VI. 10.30: Felsőszölnök**
I.10.15: Apátistvánfalva	VII. 11.25: Felsőszölnök
II. 10.40: Orfalu	VIII. 13.00: Alsószölnök
III.10.55: Orfalu	IX. 13.30: Alsószölnök
IV.11.45: Kétvölgy	X. 14.45: Szakonyfalu
V. 12.35: Kétvölgy- Ritkaháza*	XI. 15.05: Szakonyfalu
	XII.15.40: Szentgotthárd- Rábatótfalu
	XIII.16.00: Szentgotthárd-Rábatótfalu**

*a csoportot indítja és a szakasz végén a záróimát vezeti, áldást ad Tóth Tibor plébános

** a csoportot indítja és a szakasz végén a záróimát vezeti, áldást ad Császár Róbert állandó diakónus

Kérjük annak szíves figyelembevételét, hogy az időpontok hozzávetőlegesen – a tervezhető haladás függvényében – lettek meghatározva és némileg módosulhatnak.

2026. évben a Rába-vidéki keresztutat a békéért ajánljuk fel.

MALO SOLI, MALO VEGETE

Kak dobro, kak si srečan, če tašo delaš, ka rad delaš. Še baukše je tau, gda sta tvoja sodelavca tvoja mati pa mauž, delavno mesto pa

doma v rojstnoj vesi maš. Ta srečna ženska je Sabina Žohar z Gorenjoga Senika, stera zdaj ka se je oženila, že v Farkašovci žive. Na, ona rejsan rada dela tau, ka dela, tau se je fejst vidlo, kak je mena pripovedjala od svoje službe. Mlada Porabka, stera dobro zna gučati, nej samo govoriti,

nej zaman, vej pa dobroga učitelja je mejla, svojo babico.

- Sabina, ti na Vzorčni kmetiji na Gorenjom Seniki kak kelnerca delaš. Ti si vönavčena redna kelnerca, stera se je za tau učila?

»V Monoštru v srednji šoli Bela III. sem se včila za natakario, maturo pa strokovni del sem naredla v slovenskem jeziku. Gda sem končala včasim sem na Kmetiji začnila delati, vejn zato, ka sem znala, kama dem, vej pa v prejšnji lejtaj sem tü bila na praksi. Gda sem končala so me poiskali pa so me pitali, če bi üšla ta delat, ge sem pa z veseljem prajla, ka bom.«

- Gda je tau bilau?

»Tau je bilau leta 2015, tak ka že deset lejt delam na Kmetiji.«

- Kak se ti vidi delati na Vzorčni kmetiji?

»Fejst, zato ka tak smo tam kak ena družina, moj mauž je küjar, moja mamica tam

Mlada Porabka Sabina Žohar dobro zna gučati po naše.

dela, pa še moja prijateljica tö. Tak ka idealno službeno mesto mam. Vsi, ka so mi blizu, so kaulak mene. Tau je zavolo toga tö dobro, če stoj kama ške titi ali kaj zmejs pride, te se nej trbej drugomi moliti, povejm mami, ka nejmam časa, poj pa me nadomeščaj pa rejšano, ranč tak je obratno tö. Drugo pa tau, ka leko ena drugoj pomagava, leko si med seuv delo razdeliva, tak ka vredi je tau tak.«

- Ka vse maš za delo na Kmetiji?

»Vse, ka trbej. Uradno sem natakarca, depa vrkar sobe tö mi mamu vredi, čistimo sobe, kopalnice, posteljni no menjavamo pa zajtrk vödavati je tö našo delo. Depa, gda je sila, te demo v Hišo jabolk tö, osem lejt sem pomagala pojgom, steri sadovnjak majo prejk,

djaboke sem brala, vagala sem, prešali smo pa natakali, vse, ka je trbelo. Depa najbola rada sem zato natakarca, tau sem dja, rada sem med lidami pa rada se pogovarjam z njimi. Ampak samo takrat se pogovarjam z njimi, če oni želejo. Tau že vidiš, če gost neške gučati, te ga v meri njam, če pa guči, te ge tö začnem gučati, zato ka lampe mam. Sprvoga sem tremo mejla, gda se je slovenski trbelo pogovarjati, sploj pa te, če v knjižnem jeziku, zato ka ge bola narečje gučim. Depa moram povedati, gosti se fejst veselijo, so hvaležni, če se slovenski začneš z njimi pogovarjati, če ranč je nej vse tak pravilno, kak bi moralo biti. Dostokrat gda je pozdravim, ka dober dan, izvolte, samo gledajo pa pravijo, vi govorite slovensko?«

- Ka največkrat spitavajo?

»Dosta vse, od Vzorčne kmetije, od Porabja, kaj delamo, s čim se ukvarjamo, ka se leko pogledne v vesi, v Porabju, tašo vse.«

- Če gosti iz Slovenije pridejo, ka oni najraj gejo, ka naraučijo za gesti?

»Goveji golaž pa dödöle, najbola tau prosijo ali ploščo kmetije, to je to. Za piti pa največkrat pivo ali vino prosijo ali naš jabolčni sok.«

- Tisti, steri pri vas prespijo, tisti že bola od daleč pridejo, nej?

»Pridejo iz Slovenije, iz Madžarske, depa meli smo že goste iz Amerike, s Polske tö. Tašoga reda se Tomaž, naš šef pogučava z njimi,

zato ka on zna angleški, ge pa bola slovenski pa nemški.«

- Pravla si, delate zajtrk gostom. Vejm, ka zajtrk leko sto koli napravi, nej trbej ka si küjar. Depa ovak ti znaš küjati?

»Kak bi pa nej znala, vej pa v šauli smo se včili, nej samo kak kelnerca sem zgotauvila, kak küjarca tö.«

Sabina s kolegi pa mamu (na pravom kraji), gda so svetili 10. oblejtnico Slovenske vzorčne kmetije.

- Če je fejst sila, te deš v künjjo pa sküjaš, nej?

»Zato če nej mujs, te nej, mena bola paše kakšne torte, piškote spečti pa kaj takšnoga, depa če je sila, te zato sküjam.«

- Tak si ti srečna zato, ka mauž je küjar, tebi se s küjanjom nej trbej spravlati.

»Sprvoga je samo on küjo, depa zdaj, ka smo že v Farkašovci na svojom, zdaj že moram malo ge tö küjati, depa če trbej, te pride pa pomaga.«

- Kak küjar je kritičen?

»Hu, zelo, mi rejdko demo v restavracijo, bola on doma naja sküja.«

- Pa tašoga reda, gda ti küjaš doma?

»Ranč tak, tašoga reda pravi, malo soli, malo vegete

pa te dobro bau. Depa vsigdar vse pogej, ka sküjam.«

- Že v Farkašovci živeta?

»Ranč zdaj se pakiramo, zdaj zadnjo rundo pelam z avtonom.«

- Rejsan, zato en velki medved sedi naprej na sicu, steroma se pravi, ka anyós ülés? Skur se nej strjé daudo, gda sem na okno nutpogledno, nej

čüda, vej pa s pasom ga maš zvezano, kak če bi človek sejdo naprej v avtoni.

»Kak ovak, če že naprej sedi, te mora zvezani biti, se začne smejati Sabina.

Depa gda sem go od tauga začno spitavati, kak je vö iz rojstne vesi iti, je že nej bila tak nasmejana, pa če sem dobro vido, še ena mala skunza se je tö skazala na njeni licaj. Kak je pravla, zelo težko je šla kraj, vö iz rojstne vesi, depa tam v Farkašovci so meli možnost. Odišla je iz rojstne vesi, depa nej je daleč odišla, nej je žalostna, vej pa vsikši vikend je na Kmetiji, na Seniki, gde se leko sreča s starišami, starimi starišami pa s prijateljicami.

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

ZIDINE PRIPOVEJDAJO

Emona je prvo poznano ménje varaša, steri je na mestu gnešnje Ljubljane biu zozidani. Arheologi eške

tom mestu najprva sondačka baza bila. Drugi pravijo, ka najprva je varaš biu pa po tejm so skrak Emone so-

Historija nam pripovejda, ka ta rimska stejna se je začnila na gesen leta 14 zidati, na sprotolejt leta 15 so jo zgotovili. 2,4 mejtere je kusta pa od 6-8 mejterov visko je segala. Takšne stejne so kaulak cejle Emone bile napravlene. Tau pa ške nej vse, skrak stejn so globke djarke skopali pa z vodau napunili.

gnes skur vsikši den kaj v zemli najdejo, ka so v rokaj lidge iz Emone držali. Gdakoli bager zemlau začne kopati, vej kaj vöskaučiti. Ena

dacke živeli. Kakoli že, rimske legije so v krajino gnešnje Ljubljane kaulak leta 50 pred Kristušom prišle. Kak povejdano, od Emone najbo-

Tak je hipokavst vögledo. Z leve se je nut köjriilo, vrauči luft je cejle sisteme cejvi segreju. Tak so v najvejšom mrazi na toplom bili ali pa v bazenaj toplo vodau meli.

zidina (stejna) pa že več kak 2000 lejt od tisti časov pripovejda. Ljubljancani so toj zidini ménje Rimski zid (Rimska stejna) dali. Dobri 30 lejt je od Savarije/Sombotela starejši.

Eške gnes se včeni lidge ne morejo zgučati, gda se je vse vküper z Emono začnilo. Eni zagučavajo teorijo, aj bi na

le za gvüšno od leta 15 tadale leko pripovejdamo.

Emona je prvi 200 lejt svojga življenja dobro »stala«. Ka tau znamenüje? Tau, ka njoj je dobro šlau, bogati lidge so si v njoj svoje mesto najšli. Za tau, ka je nej kakšna druga sondačija nut v njau včesnola, so ranč stejne skrb mele.

Na maketi pa se že lapau vidi, kak so stejne stale. Od nji so v tistom časi že dosta več vedli. Kak točkar povejdeno, Emona skur vsikši den kaj nauvoga pripovejda. Nazadanje so fundamente velkoga rama najšli, ka je skrak eške velko kaupanco z bazenom emo. Bogati varašanci so se prejk cejloga leta kaupali. Spod bazena se je köjriilo, ka je voda topla bila. Takšnomi sistemi se hipokavst pravi. Z njim so tüdi stejne rama segrejavali. Kak so zlati časi Emone vögledali, nam muzej pripovejda. Emona je po svojoj bogati keramiki bila poznana. Na velke so jo po cejлом imperiji odavali. Nagnauk pa se tau delo dojtavi. Druga briga naprej pride. Stra za življenje se v Emoni narodi. Emona za cesara Marka Avrelija začne stagnejrati.

Të 145 cm viski kip (szobor) je na grobi trno bogatoga Emonca stau. Cejla struktura na grobi je 5 mejterov visko segala. Na daleč so jo lidge leko vidli. Kak je človeki ime bilau, se žau ne vej. Leta 1836 so grob najšli. Eške so nej vedli tak delati, kak gnes tau arheologi vejo. Dosta so vničili pa tüdi na kipi Emonca so dosta kvara naprajli.

Mark Avrelij je od leta 161-180 cesar biu. Cesarske legije mauč gibijo, nut v krajino germansko pleme Makro-

mani na silo pride. Stare pauti zmejs med varaši so prejkvtrgnjene. Kak Emona nut zaprejta grata, mauč

Ta maketa Emone je kaulak leta 1900 bila napravlena. Za dosta ramov so eške nej vedli, kama aj je denejo. Tüdi tau so eške nej vedli, ka Emona je svoj amfiteater mejla, v sterom so se gladiatori med seuv do smrti bili.

začne gibiti.

Rimski imperij vse bole mauč gibi. Tau se tüdi v Emoni leko vidi. V talanski krajinaj do bojne med glavaši pride. Leta 238 Emona na velke trpi. Oprvin jo porüšijo. Depa naš Rimski zid tadale stodji. Varaš si za silo pomore, leta 314 znauva se ma lagvo piše. Nevola za nevolu Emono vse menško dela. Leta 401 Alarikovi Goti nut v Emono vdarijo, do kraja pa jo leta 425 Atilovi Huni porüšijo. Depa naš Rimski zid eške itak stodji.

Emona naj bi v najbaukši časaj od 6000-10 000 lüdi mejla. Na kraji ji je neka stau v Istro vüjšlo. Tam so si nauvi varaš naprajli, Emona Nova so njemi ménje dali. Gnes se varaš Novigrad zove, na Hrvaškom, skrak maurdja ga najdemo.

popravili, kelko so ga leko. Gnes kak velki spomin za Emono živé. Pa eške eno srečo mamo. Vej se, kak je eden varašanec Emone vögledo. Rimski zid pa tadale stodji. Skrak njega je tüdi naš Emonac ojdo.

Emona je vnauge bogate grobe mejla. Od toga ta draga posanca pripovejda, stera je vküper z drugimi posaudami v grob bila djana. Po leti 200 takšni gorbv več nej bilau. Malo ovak povejdano, arheologi so je več nej najšli.

(Kejp na 1. strani: Tau za eno najstarejši fotografij Rimskoga zida v Ljubljani vala. Mirje se té tau Ljubljane zové. Nej njemi usojeno bilau, ka bi ga gnes eške leko vidli. Doj so ga škei podrejti.)

Miki Roš

PISALI SMO PRED 30. LEJTI

V 5. številki časopisa Porabje, stera je vöprišla 7. marciuša 1996, je Marija Kozar v rubriki Inda svejta pisala o svetnikaj v meseci marciuši:

»Inda svejta so stariške deklčinam radi davali ime FRANCIŠKA. Eške v pesmi so tak spejvali, ka "Franciška najjakša deklina je b'la, ona najraje ostala doma." SVETA FRANCIŠKA tō rada mejla svoj dom. Vōrna žena pa dobra mati bila. Štirideset lejt je žive-la s svojim možaum v zakoni, pa sta mejla šest mlajšov. Sveta Franciška se je naraudila v Rimi 1384-oga leta. Kak mlada dekla bi rada ušla za apatico, depa za stariše volo se je 12 lejt stara oženila. Gda je mauž - po 40 lejt dugi zakonom - mrau, pa je divica ostala, te je ušla za apatico. Cejlo življenje je rada pomagala srmakom pa be-težni lidam. Franciške - 9. marciuša majo svoj den.

Eške gnes na den dostakrat čujemo moško ime DJOŽI, DJAUŽI, DJAUŽEF. SVETI JAUŽEF je biu cimerman v Nazareti, mauž Marije Device, Je-zošove matere. Iz Svetoga pisma pa iz legend, ka so po tistom lidge pripovedjali tak vejmo, ka Sveti Jaužef je tak živo z Marijo Devico, kak brat živi s sestro, nej kak mauž z ženo. Nej je prej dugo živo, že te je mrau, gda je Jezoš eške samo 12 lejt star biu. Den sv. Jaužefa svetimo - 19. marciuša.

Kak je nad moškami največ Jaužefov, tak je med ženskami največ Marij - pri nas v Porabji tō. Konec marciuša se že spartolejtke približa-va. Zato pravijo v Sloveniji, ka 25. marciuša ma svoj den "spartolejšnja" (Pomladanska) Marija. Mi po Vogrskom zovemo te den, den VCEPLE-NE MARDJE (Gyümölcsoltó Boldogasszony). Inda - pred krščanstvom - je biu te den svetek "Veuke Ma-tere" (Magna Mater), štero so meli za boginjo rodo-vitnosti (termékenység). Pri nas so inda na te den tō tak šatрили, ka so po obōdi šli v sadovnjak drejve trausit, aj prej tak puno bau, kak je puno bilau njino črevau.«

BILI SMO V BUDIMPEŠTI. Pod tem naslovom je na strani Otroški svet Beata Bajzek, šaularka 4. razre-da gorenjeseniške šaule napisala:

»Lutkovna skupina je 10. in 11. februarja bila v Bu-dimpešti. Veliko smo se pripravljali na ta dan. V so-boto ob pol devetih je prispel avtobus po nas. Bil je hud mraz, toda v avtobusu je bilo toplo. Z nami so se peljali tudi otroci iz monoštrske in števanovske šole. Dolgo smo se vozili, preden smo prišli v Budimpe-što. Tam smo šli v dijaški dom in smo se preoblek-li za lutkovno predstavo. Potem smo šli nastopat. Predstavili smo gledališko igro z naslovom Svejt na pau. Občinstvo nas je nagradilo s ploskanjem. Zelo smo se veselili zato, ker jim je bila naša igra všeč.

V nedeljo smo pogledali Parlament, potem smo bili na gori Gellert. Pogledali smo še Matjaševo cerkev. Čas je hitro tekel in smo se morali napotiti domov. Veselo smo se peljali domov, ker smo pridno nasto-pali in videli znamenitosti Budimpešte. Po poti do-mov smo peli pesmi. Izlet mi je bil zelo všeč.«

EŠTJA NOVINE NJIM MORAM NAGLAS ŠTETI

Pod ten naslovon se skriva intervju Klare Fodor s slovensko držino iz Varaša:

»Irenka, kak se maš ti tuj v Varaši, gde si kaulek vze-ta z domanjnimi Slovenci?

„Ti, dja se tōj sploy dobro mam pa držina tū. Redno pa pošteno lüstvo živē tōj. Tau je fejs dobro, ka nas je telko Slovincov na enoj mesti. Istino, ka z Vau-gri tū nej mamo nikšne nevolē nej. Poštujvamo se. Radi pomagamo eden drugoma, če nam kaj trbej, si posaudimo. Vzimi več časa mamo prpovejdati. Nej smo nevoščeni, človek je rad, če koma kaj dobroga leko napravi. Če se srečamo, največkrat se slovenstji pogučavamo, dapa če edan Vougrin fcuj stauipi, te se že ne šika. Vardjam, gda sam eštja v fabriko odla pa smo nad seov slovenstji gončali, buma so nas nej lopau gledale Vugrinke. Furt so prajle, ka se nam je že pa dzejik vōobrno. Na, gnesden toga že nejga. Leko se pogučavaš, kak vejš. Da bi bar človek vse več dzejikov vedo. Istina, ka smo zatok mi Sloven-ci tū nej gnatji. Bila je takšna slovenska žena, stera si je vōprosila, aj z njauv ne gončimo slovenstji, ka je ona pozabila. Dja sam ji pa prajla, kak je pa tau

leko, vej pa steri so v Ameriko odijšli pa so za 30-40 lejt domau prišli, so ranč tak gončali kak mi, ti pa tū v Varaši pozabiš slovensko rejč. Vejš, tau je samo dijzdavost, dapa škoda.”

Kak je prišlo do toga, ka se v Varaš skvartejrate? Malo mi prpovejday o svoji držini.

„Dja sam Balaština Irenka iz Števanovec, mauž mi je iz Trauštja Puškaš Feri, on je Vogrin. 1965. sva se

oženila, dja sam te že dva deteta mejla. Z mo-žaum eštja mava tri. Obadva sva v Varaš odla delat. Doma nas je dosta bilau pa sva si te tak brodila, ka se mekneva z daumi. V Varaši sva tjojpila mesto za raum. Dočas, ka smo nej go-razozidali ižo, smo se pri Brejzatjinoma Lajčina držali. Dvej vekše deklčke sta pa doma ostali pri starišaj. Za dvej leti smo se nota spatjivati v svoj raum. 1985. leta sta stariša tū nota prišla k nam, ka je v Števanovci raum fejs nanikoj prišo. Ati je za par lejt mrau, mati pa zdaj dvej leta.

Mlajši so potejm že vsi v Varaši odli v šaulo. Vsi so se vōnavčili, trdjē so se že oženiti. Osem vnukov (unoka) mava. Najstarejša (h)či, Mari-ana, je s svojov držinov v Székesfehérvári. Njeva mata črpalko (benzinkút), obadva tam delata. Feri je v gimnazijo odo, on je reševalec (men-tōs) v Várpaloti. Najmlajša (h)či Hajnalka, ona je tū v Várpaloti, dela kak medicinska sestra (ápolónő). Čabi sé je vōnavčvo za avtomehanika (autószerelő) pri Lacina Domitera. Tau Lacina leko zavali, steri je dosta trpo z njim. Nej se je sto včiti, razbešani je bijo, tak, ka je Laci dosta nevolē emo z njim. Dja ga sploy poštojvam za tau. Andreja je pa s svojov držinov doma. Raum

sva njim prejkpistila, müva sva zdaj v zadnjaj zidini. Mladi so raum skur vcejlak razmetali pa znauvič zozidali.

Dja sam 32 lejt delala v tri partiji v židanoj fabriki, mauž pa v kosnoj fabriki. Zdaj sva že obadva v pen-ziji. Vidiš, tau rejč sam se tū z vaše novine navčila, zatok pa dobro, če človek štē.”

Ka pa mlajše si kaj včila slovenstji gončati?

„Zvōjn najmlajše vsakši vej po našom. Mlajši so do-sta bili vanej pri starišaj. Gda so pa stariše nota pri-šli, te so pa eštja več gončali slovenstji. Moj mauž je Vogrin, dapa vse razmej. Eštja zet telko razmej, dja ma slovenstji gončim, on mi pa odgovarja vogrstji. Dva zeta pa sneja so Vaugri, nje tau ne mauti, če slo-venstji gončimo pred njimi. Oni so na tejm, aj njine mlajše navčim slovenstji. Te zet, ka je doma, on me pa sploy prosi, aj njegve mlajše dōn navčim. Vekši že malo vej, dapa mali eštja nej. Mi se doma dostakrat slovenstji pogučavamo, tau naše „Vaugre« ne mauti. Pa eštja slovenstje novine moram na glas šteti.«

Vküppobrala Silva Eöry

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

AVTOR: MATJAZ HLADNIK	LEVA ROKA	GLAVNO MESTO GANE	ZVEN KOVANKEV, ZVENKE-TANJE	JAZZ PIANIST KING COLE	BRISAČA	MERILNIK VODNE GLOBINE	AVŠA
ZLAGANOST, NERESNIČNOST			8				
ZEMLJIN RAVNIK	7						
VRELEC, IZVIR (PREKMURSKO)				2			
IGRALEC MCKELLEN OIGLASNA RASTLINA, AMARANT	3			MODERNA ZVRST GLASSJE LEVJA SAMICA			
POMOČ: ILEKS KREOLI SLOP ŠOR	GLAS SOVE	TENIŠKA IGRALKA ZIDANŠEK	EDWARD SNOWDEN	30. IN 3. ČRKA, SLAB, SKRIVEN NAMEN	JASNA ZID MED DVEMA ODPRTI-NAMA		
STENSKI ČASOPIS	6				ERVIN ČURLIČ	4	ORODJE S PREČNIM REZILOM ZA DOLBENJE
JAPONSKI SMUČARSKI SKAKALEC (NORIAKI)					BODIKA, BOŽJI LES		PETO NAJVEČJE MESTO V OHIJU
ORNELLA MUTI			POTOMCI ŠPANCEV V JUŽNI AMERIKI PLES		LITERARNA RAZPRAVA		LENNY KRAVITZ
ČRV NA TRNKU				IGRALEC ŠPAGETI VESTER-NOV (BUD) KATE NASH	1		KIRAJ NAD VIPAVO
PREBI-VALKE IRANA			9		JAPONSKO MESTO NA HONŠUJU		11
NAŠA MISS LETA 2018 (LARA)	5				10	FRIZERSKI PROSTOR	

Končna rešitev:

1	2	3	4	5	3	6	7	8	7	9	3	10	11
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----

SLOVENSKI UTRINKI

Oddaja Slovenski utrinki bo na sporedu TV Slovenija 1 v četrtek, 19. marca, ob 14.30.

Ponovitev magazina bo na TV Slovenija 3 v nedeljo, 22. marca, ob 19.30.

Oddajo si lahko ogledate tudi na spletnem naslovu:

<https://www.rtv slo.si/tv/oddaja/84>

Pridružite se nam pred zasloni!

TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan: <https://tvspored.delo.si/>

SUDOKU

			6		7			
				5				
		1					9	
1	3			9			2	6
9		6		7			8	3
	2	5		3			7	9
	7			1			4	
		4	7	6	2	3		
6			4		9			7

LIKOVNA MREŽA

Tale ploščica je v spodnji mreži skrita 4-krat! Poišči vse štiri njene lokacije!

■	■	●	●	●	■	+	●	■	+
▲	●	▲	▲	●	▲	■	●	▲	+
■	●	●	●	■	+	+	●	■	▲
●	■	▲	■	▲	●	●	▲	●	+
●	▲	●	●	▲	▲	●	+	●	+
●	+	●	+	■	■	●	●	▲	●
●	▲	▲	+	●	▲	●	■	+	■
■	●	■	●	■	+	■	+	+	▲
■	●	●	■	▲	+	●	●	▲	▲
●	▲	▲	■	▲	+	▲	■	+	■

USTVARJALNI NATEČAJ

Republika Slovenija letos praznuje 35-letnico samostojnosti. Ob tej priložnosti vas vabimo, da sodelujete na ustvarjalnem natečaju z naslovom **MOJA SLOVENIJA**.

Natečaj je namenjen vsem, ki želite izraziti svoja občutja, vtise, opažanja in poglede, povezane z matično domovino Slovenijo.

Narišete lahko risbo, ustvarite sliko v formatu A4, izdelate maketo, skulpturo ali kolaž. Svoje izdelke v fizični obliki (ne fotografirane) pošljite na sedež Zveze Slovencev na Madžarskem: 9970 Szentgotthárd/Monošter, Gárdonyi ulica 1.

Rok za oddajo likovnih del je **29. maj 2026**.

Prosimo vas, da izdelku priložite podatke: ime, priimek, starost, naslov, e-naslov.

Izbrana dela bodo junija razstavljeni na osrednji prireditvi ob praznovanju 35-letnice samostojnosti Slovenije v Slovenskem domu v Monoštru. Po končani razstavi bomo izdelke vrnilni lastnikom.

Za podrobnejše informacije pokličite na telefonski številki +36 94 380 208 ali pišite na e-naslova: biserka.bajzek@gmail.com, lilla.fasching@gmail.com

Avtorji likovnih del se strinjajo z objavo poslanih del in osebnih podatkov za promocijo natečaja.

DAN ŽENA V VRTCU

Ob mednarodnem dnevu žena so fantje v našem vrtcu s pomočjo vzgojiteljic pripravili posebno presenečenje – šopek, ki so ga podarili dekletom v vrtcu, mamicam, sestram in babicam, obiskali pa so tudi ravnateljico, višjo svetovalko, Državno slovensko samoupravo in delavke v kuhinji. Razveselili pa smo tudi našo logopedinjo in šoferko našega minibusa.

Lara Tivold

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gárdonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

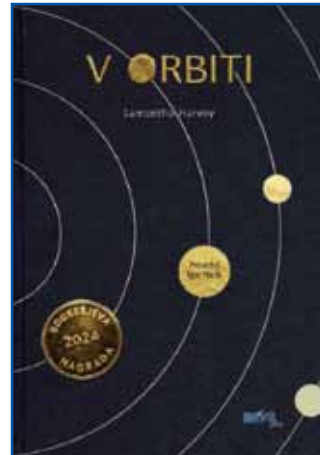
Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

Samantha Harvey, *Morfem*, 2026

V ORBITI

Roman *V orbiti* spremlja šestčlansko posadko astronautov in kozmonavtov med enim samim dnevom kroženja okoli Zemlje. Zgodba je razdeljena na šestnajst orbit, v katerih se izmenjujejo svetloba in tema. Dan in noč si

sledita na devetdeset minut, s tem pa se razrahlja tudi običajno doživljanje časa in bližine.

Znanstvena rutina življenja na vesoljski postaji se prepleta z intimnimi mislimi posameznikov. Vsak izmed članov posadke nosi s seboj spomine na dom ter razmisleke o odnosih, izgubi in minljivosti. Eden osrednjih čustvenih poudarkov romana je novica o smrti matere ene izmed astronautk. Ta dogodek še poglobi razmislek o razdalji med telesno odsotnostjo in čustveno vezjo z Zemljo.

Zemlja se iz orbite razkriva kot nekaj hkrati veličastnega in krhkega. Pojavi se kot dom, mati in arhiv človeškega življenja.

»Sijanje zraka je zdaj peščeno ze-

lenkasto rumene barve. Pod njim je v praznini med atmosfero in tlemi puh neona, ki se premakne. Vzvalovi, se razlije, postane kot dim, ki se vali čez obličje planeta; led je zelen, svetloba dobi robove in ude; guba se in odpira. Pritiska ob notranjost atmosfere, se zvija in pregiba. Navzgor pošilja oblake. Sije fluorescenčno in se krepi. Nato detonira v stolpih luči. Izbruhne skozi atmosfero in vzpostavi tristo kilometrov visoke stolpe. Na vrhu teh stolpov je pas magnetne, ki zakriva zvezde in prek oble se vali svetlikajoče mr-golenje kotaleče se svetlobe, utripajoče, trepetajoče, razlivajoče se svetlobe, in globina vesolja je zdaj zarisana s svetlobo. Mimo drvijo kometi, tam so bližnje zvezde, za katere se zdi, kot da se obračajo, tam so oddaljene zvezde, fiksirane v svoj del neba, onkraj njih pa pikice, ki jih je komaj mogoče videti.« Avtorica z narančnim in zadržanim literarnim slogom povezuje znanstvene opise z eksistencialnimi vprašanji. Roman bralca vabi k počasnemu branju in dolgotrajnemu razmisleku.

To je knjiga, ki ostane z bralcem tudi po zadnji strani in ponuja redek pogled na človeštvo z razdalje, s katere se razkrije njegova ranljivost in lepota.

Avtorica je za roman prejela prestižno Bookerjevo nagrado leta 2024.

Pripravila Jana Balažič,
Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota

PORABSKI TRIO

Porabski trio Zveze Slovencev na Madžarskem je 7. marca nastopil v kulturnem domu v Lenartu na koncertu »S PESMIJO IN GLASBO OB DNEVU ŽENA«.

Glasbeni popoldan je organiziralo Društvo upokojencev Lenart.

Na levi strani fotografije: predsednik Društva upokojencev Lenart Stanko Cartl in njegova žena Milka Cartl.